

Folkets rus

Øystein Helmikstøl

journalist i Psykologtidsskriftet

Blir alkohol- og narkotikapolitikken bedre når FrP og Siv Jensen former den?

– **Du var på regjeringens dialogmøte om rus nylig. Hva vil du trekke fram derfra?**

– Jeg er alltid mest interessert i å høre brukerperspektivet, fordi det forteller så mye mer, både om det som fungerer, og det som ikke fungerer.

– **Hva er det største problemet på rusfeltet, tenker du?**

– Hadde det vært et kort og enkelt svar på det, så hadde det vært lett å gjøre noe med det.

– **I et folkehelseperspektiv, hva er det største problemet?**

– Et av de store problemene på rusfeltet er at det er en svært stor andel skjult misbruk. Det er veldig mange mennesker som klarer å skjule misbruket veldig lenge. Antakelig er mørketallene mye større enn det vi har tall på. I tillegg er jeg bekymret for den økende bruken av syntetiske stoffer. Stoffer som vi vet veldig lite om. Dette er en økende utfordring kanskje særlig blant de aller yngste i samfunnet. Både helsevesenet, myndighetene og politiet vet for lite om det. Og vi vet ikke noe om hvilke langtidsskader det kan ha for bruken i dag.

– *Mange går glipp av muligheter til å ta grep i eget liv, fordi de rett og slett ikke vet at det finnes et tilbud*

– **Hva er det beste politiske virkemiddelet FrP har for å få ned alkoholkonsumet i Norge?**

– Vi må både legge til rette gjennom forebyggende arbeid og kampanjer, sånn at vi gjør det som jeg tror de fleste av oss gjør: Vi nyter, ikke misbruker, alkohol.

– **Det er veldokumentert at endringer i skjenketider fører til endringer i utelivsvold. Ny forskning viser også at selv små endringer i skjenketidene er forbundet med signifikant nedgang i utelivsvold. Hvorfor skal skattebetalerne betale for reparasjoner som en følge av FrPs liberale syn på tilgjengelighet av alkohol?**

– Skjenketidene vi har i dag, skyldes at det er politisk flertall for å ha dem slik. I tillegg hygger de aller fleste seg når de er på bar og kafé. Vi driver ikke med vold. Men noen gjør det. Noen vil gjøre det uavhengig av åpningstider. Ofte har vi jo sett at utfordringene har vært i visse perioder på kvelden, og at mye av den volden flyttes hjem i folks boliger. Det blir ikke mindre vold av endrede skjenketider, men volden blir kanskje litt mindre synlig. Nettopp derfor er det viktig å jobbe med flere virkemidler. Jeg tror ikke svaret bare handler om hvorvidt vi har liberale eller strenge åpningstider på utesteder.

– **Men er det et dilemma hvor mye en skal satse på reparasjon eller forebygging? Og handler ikke opptrappingsplanen mye om reparasjon?**

– Det er et dilemma som gjelder de fleste samfunnsoppdrag. Hvor går grensene, hvem har ansvaret, handler dette om det personlige ansvaret, eller handler det om samfunnsansvaret? Når går det over fra å være personlig ansvar til å bli et samfunnsansvar? Vi bruker masse ressurser i samfunnet på reparasjon, mer enn vi bruker på forebygging. For eksempel når folk gjør utfordrende ting i naturen, som setter liv i fare, og som gjør at vi må rykke ut med store mannskaper for å gjøre noe med det. Det er vanskelig å sette ting opp mot hverandre på den måten.

Hvor går grensen for hva du kan forby eller regulere ved lov, kontra enkeltmenneskets ansvar for eget liv og egne handlinger? Jeg mener at det ikke er gitt hva som er svaret på det. Vi har hatt tider i

Norge med litt tøffere reguleringer på alkoholområdet enn de vi har nå. Spørsmålet er om det førte til mindre samfunnsproblemer den gang enn det gjør i dag. Jeg skal være forsiktig med å trekke noen konklusjon, men jeg vet at hvis viljen er sterk nok, så finner den vei. Enten det er lov eller ikke lov. Det er dilemmaene vi står overfor.

– **Hva vil være det viktigste bidraget fra FrP i en opptrappingsplan?**

– Det aller viktigste er at vi klarer å se hele tjenestetilbudet i en sammenheng. Nå er det for fragmentert. Det er veldig mye godt arbeid som gjøres der ute, det er mange enkeltorganisasjoner som gjør mye bra. Det finnes mange solskinnshistorier. Men problemet er veldig ofte, som jeg også syns at brukerne får tydelig frem, at kunnskapen om hva som er tilgjengelig, ikke er stor nok hos brukere flest, eller hos pårørende. Det gjør at mange går glipp av muligheter til å ta grep i eget liv, fordi de rett og slett ikke vet at det finnes et tilbud. Da må man systematisere ting bedre, og ikke ha disse skottene som i dag eksisterer mellom flere forvaltningsnivåer og ulike institusjoner.

– **Har enkelte private aktører for stor makt på rusfeltet?**

– Jeg mener at det er utrolig mange med veldig gode intensjoner som deltar på dette feltet, men det handler om at ressursene finner hverandre og at de utfordrer hverandre.

– **Hva er ulempene med kommersielle aktører på rusfeltet?**

– Den diskusjonen har vi ikke råd til å ta i en situasjon der vi har mangel på behandlingsplasser. Vi må utnytte all den kompetansen vi har, enten det er hos det offentlige, hos det private eller hos de frivillige. Det er summen av det de klarer å bidra med, som teller.

– **Men skal man ikke diskutere ulemper med kommersielle aktører så lenge det er mangel på behandlingsplasser?**

– Man kan gjerne diskutere, men først og fremst handler dette om å ta i bruk ledig kapasitet for få ned behandlingsskøene. Det handler om å sette pasientene i fokus, ikke systemene.

– **Hva er det som blir så mye bedre med fritt behandlingsvalg?**

– Det handler om at behovene styrer. Et av problemene for veldig mange har vært at man har blitt stående i en kø og vente på et tilbud man kanskje ikke har villet ha. Det er et utrolig stort mangfold av tilbud, særlig innenfor rusfeltet, og mange brukere selv har klare meninger om hva som skal til for at de klarer å lykkes denne eller neste gang. Da mener jeg faktisk at de skal ha en medvirkende rett til å bestemme hvor de skal.

– **Hva skal FrP-politikere i kommunene fronte på rusfeltet i kommunevalgkampen?**

– For FrP er det viktig med en helhet i ruspolitikken. Rusmiddelproblemene kan ikke løses innenfor en sektor. Men for å kunne ivareta personer med rusproblemer best mulig er det nødvendig at kommunene tilbyr gode helsetjenester. Rus og psykiatri må også sees i en større sammenheng, og det må satses både på forebygging og ettervern. I sum handler det om tre overordnede mål: Alle som vil, skal få behandling. Alle skal ha et sted å bo. Alle skal ha rett til et verdig liv.

Hvorfor NÅ?

- Siv Jensen er leder i Fremskrittspartiet og finansminister. Regjeringen legger til høsten fram en ny opptrappingsplan for rusfeltet.
- Forsker Ingeborg Rossow kommenterer intervjuet med Siv Jensen på side 566
- Bent Høie om kunnskapsgrunnlaget på rusfeltet, Perspektiv side 618

- Se også spalten DERFOR på side 617